

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен „доктор“ по: област на висше образование 6. „Аграрни науки и ветеринарна медицина“, професионално направление: 6.3. „Животновъдство“ и научна специалност: „Развъждане на селскостопанските животни, биология и биотехника на размножаването“.

Автор на дисертационния труд: Зорница Бойкова Петкова, задочен докторант към катедра „Животновъдни науки“, при Аграрен университет – гр.Пловдив.

Тема на дисертационния труд: „Съвременни тенденции при създаване на високомлечна популация овце в България и възможности за използване на Плевенската черноглава овца в селекционния процес“.

Рецензент: проф. дсн Радослав Иванов Славов, от Аграрен факултет при Тракийски университет гр.Стара Загора - пенсионер, област на висше образование 6. „Аграрни науки и ветеринарна медицина“, професионално направление: 6.3. „Животновъдство“ и научна специалност: „Развъждане на селскостопанските животни, биология и биотехника на размножаването“. Определен за член на научното жури със Заповед № РД-16-612 от 14.05.2025г. от Ректора на АУ.

1.Кратко представяне на дисертанта.

Дисертантката е родена на 28.06.1984г. в гр.Плевен. През 2003г. завършва професионална гимназия по ветеринарна медицина „Проф. д-р Димитър Димитров“ в гр. Ловеч със специалност “Ветеринарен техник“. През 2007г. завършва Аграрния университет в гр.Пловдив, като и е присъдена образователно-квалификационната степен „Бакалавър“, с професионална квалификация „Агроном-животновъд“. През 2008г. завършва обучението си в Аграрния факултет при Тракийския университет по магистърска програма, като и е присъдена образователно-квалификационна степен „Магистър“, с придобита професионална квалификация по „Животновъдство – конен спорт“.

От 2008г. до 2012г. работи в Националната асоциация по коневъдство - гр.София като регионален специалист - „Зооинженер“. От 2012г. и към момента е регионален специалист - „Зооинженер“ в Асоциацията на коневъдите в България. От 2017г. до 2021г. заема академичната длъжност „Асистент“ в Института по фуражни култури - гр.Плевен. От 2023 до 2024г. работи в „Бонмикс“ ЕООД – гр. Плевен на длъжност „Зооинженер“.

На 18.12.2018 г. е зачислена в задочна докторантура по научна специалност „Развъждане на селскостопанските животни, биология и биотехника на размножаването“ в катедра „Животновъдни науки“ при Аграрния университет- гр. Пловдив, като за научен ръководител е определен проф. д-р Васил Николов. На 09.03.2023г. е отчислена от докторантура, с право на защита.

2.Актуалност на проблема

Чрез разработването на настоящия дисертационен труд дисертантката дава отговори на редица важни въпроси, свързани със създаването и съвременното състояние на част от контролираната Синтетична популация „Българска млечна“, състоянието и тенденциите в развитието на Плевенската черноглава порода овце, както и възможностите за нейното използване в селекционния процес. Проучени са резултатите от кръстосването на овце от Плевенската черноглава порода с кочове от породите Източнофризийска и Асаф.

Предвид разглежданата проблематика, целите и задачите, които дисертантката си поставя, големият обем от изследвания, прилаганите съвременни методи на обработка на получените резултати, извършените анализи, направените изводи и отправените към овцевъдната наука и практика препоръки считам, че разработеният от Зорница Петкова дисертационен труд притежава висока степен на актуалност.

3.Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.

Целта и задачите са правилно формулирани и изпълнени, а направените обобщения, изводи и препоръки отразяват в пълна степен получените резултати. Работните хипотези на дисертационния труд са свързани с проучването и установяването на динамиката в създаването, нивото на продуктивност и съвременното състояние на Синтетична популация „Българска млечна“, контролирана от АРМПО, проучването на съвременното състояние на контролираната част от породата Плевенска черноглава, динамиката и тенденциите в нейното развитие, както и възможностите за използването и като основа за създаване на високопродуктивна млечна популация овце у нас. Извършени са задълбочени проучвания по отношение на резултатите от кръстосването на овце от Плевенската черноглава порода с кочове от породите Източнофризийска и Асаф. Извършени са контроли на млечната продуктивност, химични и биохимични изследвания, включително мастнокиселинен състав на мляко и млечни продукти, хематологични показатели при овце от Плевенската черноглава порода и висококръвни кръстоски с участието на породата Асаф. Проучени са възможностите за използване на последните за целогодишно производство на мляко и свързаните с това млечност и устойчивост на лактацията през различни сезони на оагване и при съответната интензификация на размножителния процес.

Считам, че чрез разработването на настоящия дисертационен труд дисертантката е придобила необходимата теоритична подготовка, знания и умения за планиране и провеждане на експерименти, за професионален анализ и интерпретация на получените резултати, за използване на съвременни методики и апаратура за провеждане на изследванията, както и на съвременни програмни продукти и модели за обработка на данните, умения за формулировка на заключения, изводи и препоръки за практиката.

4. Огледеност и представяне на получените резултати.

Дисертацията е написана на 185 страници, в т.ч. използвани съкращения - 3 стр., съдържание – 1 стр., въведение - 2 стр., литературен преглед - 25

стр., цел и задачи - 2 стр., материал и методи - 9 стр., резултати и обсъждане – 106 стр. /в т.ч. обобщение от 6 стр./, изводи и препоръки - 3 стр., списък на използваната литературата - 25 стр. , приноси 2 стр. и публикации във връзка с дисертацията - 1 стр. По структура и съотношение между разделите дисертационният труд е разработен според изискванията. Получените резултати са представени много добре - текстово /аналитично/, чрез 53 таблици, 30 фигури и 12 снимки. Написан е на много добър стил и език.

5.Обсъждане на резултатите и използвана литература.

Обсъждането и анализите на множеството систематично и задълбочено проведени изследвания са насочени към изпълнението на основната цел на дисертационния труд. Получените резултати притежават висока степен на значимост, предвид актуалността и ролята на Синтетичната популация „Българска млечна“ и Плевенската черноглава порода за българското млечно овцевъдство. Те са убедителни и почиват на методически правилно поставени експерименти, изследвания и анализи, извършени с голям брой животни и биологични проби, модерна апаратура и съвременни методи за обработка. Интерпретацията на получените резултати е извършвана професионално, което е показателно за много добрата научна подготвеност на дисертантката. Оценявам високо и представеното след раздела „Резултати и обсъждане“ обобщение. Направените 13 извода и 4 препоръки произтичат от получените резултати и представляват интерес за овцевъдната наука и практика.

В дисертационния труд са цитирани общо 302 литературни източника, от които 57 на кирилица и 245 на латиница. Прави впечатление много добрата литературна осведоменост на дисертантката, отличното познаване и боравене с литературните източници по проучваната тематика, както при разработването на литературния преглед, така и при анализите на получените резултати.

6. Приноси на дисертационния труд.

На базата на резултатите от разработения дисертационен труд докторантката представя справка за приносите. Формулирани са приноси с оригинален научен и научно-приложен характер. Изразявам своето съгласие с така представените приноси. Бих желал да акцентирам върху някои от резултатите от научната разработка, които имат особено значение в областта на овцевъдната наука и практика:

6.1. Извършен е анализ на състоянието и тенденциите в развитието на част от развъжданите у нас овце от Синтетичната популация „Българска млечна“. Установено е стабилизиране на популацията по отношение на броя на стадата и животните под селекционен контрол (24,6%), но млечността на нуклеосовите стада е сравнително ниска- 163,9 l за 135-дневен доен период и 149 l, за 120-дневна лактация. *Научно-приложен принос.*

6.2. Извършен е анализ на състоянието и тенденциите в развитието на Плевенската черноглава порода овце. Установено е, за съжаление, че през последните 7 години контролираната част намалява, като от 2022 г. породата е в групата на застрашените от изчезване. Овцете имат средната млечност за първа лактация -119,5 l, а за втора-122,1 l. Направено е заключението, че породата е с потенциал за по-висока млечност. *Научно-приложен принос.*

6.3. Извършен е анализ и е направено заключението, че кръстосването на овце от Плевенската черноглава порода с кочове от Източнофризийската порода не води до повишаване на млечността. За 120-дневен доен период, кръстоските (F1) на първа лактация са с млечност 115,1 l, на втора- 135,9 l. Установено е, че млечността на кръстоските силно се влияе от условията на стопанската годината, докато при чистопородните животни е сравнително стабилна. *Научно-приложен принос.*

6.4. Въз основа на изследването е установено е, че кръстосването на овце от Плевенската черноглава порода с кочове от породата Асаф има

положителен ефект - дойната млечността на кръстоските F4 ПЧО х Асаф, на първа и втора лактация е над 250 l, а млечността за 120 дневен доен период – 207,6 и 192,7 l. Установено е, че висококръвните кръстоски при интензивна технология на отглеждане могат успешно да се използват за целогодишно производство на мляко у нас. Констатирана е по- висока чувствителност на кръстоските към неблагоприятни средови фактори.

Научно-приложен принос.

6.5. Установено е, че млякото на овцете от Плевенска черноглава порода, отглеждани пасищно, в сравнение с кръстоските с Асаф (F4), отглеждани оборно и хранени с нормирана дажба, е с по- ниско съдържание на ненаситени мастни киселини, по- високо съдържанието на мастни киселини с разклонени вериги, по- ниско съдържание на *транс*- мастни киселини. Млякото на кръстоските съдържа по-голямо количество ω -3 мастни киселини но съотношението ω -6/ ω -3 е почти идентично - 2,51 и 2,53. Млякото на овцете от Плевенска черноглава порода повишава биологичната си пълноценност при преработка в бяло саламурено сирене, а на кръстоските с Асаф - при производство на кисело мляко. ***Оригинален принос с научно и практическо значение.***

7. Критични бележки и въпроси.

Имам един въпрос и една бележка по дисертационния труд.

7.1. Какъв смисъл влага дисертантката в своето твърдение, че висококръвните стада от вносните породи имат по-висока млечност, но по-ниска „концентрация“ на млякото?

7.2. Животното на Сн.12 не е от „дребния тип“ на ПЧ порода, а от „едрия тип“. Критерий за това са ушите - големи, дълги и широки, често завити навън в долния край, както това е описано на стр.71.

Поставените въпрос и бележка не намаляват качествата на дисертационния труд.

8. Публикувани статии и цитирания:

По дисертационния труд докторантката представя четири научни публикации в български реферирани научни издания - в сп. Journal of Mountain Agriculture in the Balkans-16р., в сп. Bulgarian Journal of Animal Husbandry-16р. и в сп. Bulgarian Journal of Agricultural Sciences - 26р. В три от тях тя е първи автор и в една е трети автор. Общият брой точки, които се формират от публикациите са 45, при изисквания според наукометричните показатели от 30 точки. Давам висока положителна оценка за качеството на научните публикации, отразяващи резултатите от дисертационния труд на дисертантката Зорница Петкова.

Представеният автореферат отговаря на изискванията и отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

Заключение:

Въз основа на научените и приложените от докторантката методи на изследване, правилно изведените експерименти, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на Зорница Бойкова Петкова образователната и научна степен „Доктор” в област на висше образование „Аграрни науки и ветеринарна медицина“, професионално направление „Животновъдство“ и научна специалност „Развъждане на селскостопанските животни, биология и биотехника на размножаването“.

11.06. 2025г.

гр.Стара Загора

Подписите в този документ са заличени

във връзка с чл.4, т.1 от Регламент (ЕС) 2016/679

(Общ Регламент относно защитата на данни).